

Dom Maklerski S.A.

Informacja dotycząca towarów giełdowych oraz ryzyka związanego z inwestowaniem w towary giełdowe w PGE Domu Maklerskim S.A.

I. Informacje ogólne

Inwestycje w towary giełdowe wiążą się z ryzykiem realizacji stopy zwrotu niższej od oczekiwanej przez inwestora. W związku ze specyfiką Rynku towarów giełdowych i instrumentów będących w obrocie na tym Rynku, istnieje możliwość utraty części lub całości zainwestowanych środków. W szczególnych przypadkach istnieje możliwość utraty kapitału przekraczającego zainwestowane środki finansowe.

Poziom ryzyka i skala możliwych zysków lub strat zależna jest od rodzaju wybranego przez inwestora towaru giełdowego. Zmiana kursów poszczególnych towarów giełdowych zależna jest od wielu wzajemnie na siebie wpływających czynników m.in. technicznych, ekonomicznych, prawnych i pogodowych.

PGE Dom Maklerski S.A. Przedstawia poniżej ogólną charakterystykę poszczególnych Rynków towarów giełdowych oraz związanego z nimi ryzyka inwestycyjnego. Istotnym jest fakt, że przedstawione poniżej informacje nie wyczerpują w całkowity sposób charakterystyki ryzyka inwestycyjnego.

II. Rynek Spot (rynek kasowy)

Charakterystyczną cechą rynku kasowego jest obrót towarami z dostawą w krótkiej perspektywie czasowej, 1-2 dni od zawarcia transakcji. Transakcje zawierane są przy pełnym zabezpieczeniu transakcji przez obie strony. Kupujący musi posiadać środki to pokrycia wszystkich kosztów związanych z transakcją, zaś sprzedający zagwarantować realizację zawartej transakcji. Dostawa towaru i rozliczenie transakcji następuje zgodnie z zasadami rozliczeń i specyfikacją instrumentu.

W ramach towarowego Rynku spot wyróżniamy rynki:

1. Rynek Dnia Następnego (RDN) - Rynek energii elektrycznej

Rynek RDN jest fizycznym rynkiem dla energii elektrycznej. Jednym z podstawowych celów tego Rynku jest umożliwienie wstępnego zbilansowania pozycji kontraktowej dla zmieniającego się zapotrzebowania podmiotów rynku hurtowego (uczestników rynku). Na Rynku Dnia Następnego na Towarowej Giełdzie Energii (TGE) notowane są 24 instrumenty godzinowe, jak również 3 instrumenty blokowe:

- BASE – instrument blokowy z dostawą 1 MWh w każdej godzinie doby;
- PEAK – instrument blokowy z dostawą 1 MWh energii w każdej godzinie szczytu (7:00 - 22:00);
- OFFPEAK – instrument blokowy z dostawą 1 MWh energii w godzinach(0: 00-7: 00 i 22:00-24:00).

TGE oferuje również uczestnikom RDN zgłaszanie i rozliczanie transakcji pozasesyjnych w oparciu o standardowe instrumenty notowane na sesji giełdowej RDN. Obrót na RDN prowadzony jest na dwa dni przed oraz w dniu poprzedzającym dzień dostawy energii elektrycznej.

Poziom cen energii elektrycznej na RDN zależny jest od wielu, wzajemnie na siebie wpływających czynników, m.in.:

- warunki pogodowe, np. temperatura, siła wiatru, zachmurzenie;
- typ dni, np. dni robocze, dni świąteczne;
- dostępność mocy w Krajowym Systemie Elektroenergetycznym (KSE);
- poziom zapotrzebowania w KSE;
- wymiana międzysystemowa – import i eksport energii elektrycznej;
- ceny nośników energii: węgiel, gaz, ropa;
- pozycja kontraktowa uczestników rynku.

Obok RDN funkcjonuje także Rynek Dnia Bieżącego (RDB), który umożliwia korygowanie pozycji kontraktowych przez uczestników rynku. Obrót na RDB prowadzony jest w dniu poprzedzającym dzień dostawy oraz w dniu dostawy wyłącznie na instrumentach godzinowych.

2. Rynek Dnia Następnego i Bieżącego Gazu (RDNiBg)

Przedmiotem obrotu na tym rynku jest gaz ziemny wysokometanowy grupy E, zwany dalej „gazem”, z dostawą w dniu następnym po dniu obrotu. W ramach RDNg notowane są instrumenty z dostawą w dniu następnym przez 24 godziny o jednakowej ilości dostawy gazu w każdej godzinie lub odbiorem jednakowej ilości gazu w każdej godzinie „doby gazowej – zaczynającej się od godziny 06:00 dnia bieżącego do godziny 06:00 dnia następnego, w których gaz zakontraktowany na giełdzie w dniu obrotu zostanie dostarczony lub odebrany” w okresie wykonania instrumentu. Dodatkowo na RDNg notowane są instrumenty typu WEEKEND – 1 instrument odpowiada od 47 do 49 MWh gazu. Termin notowań zaczyna się 2 dni przed okresem dostawy, a okres dostawy rozpoczyna się od godziny 06:00 w sobotę do godziny 06:00 w poniedziałek.

Obok RDNg funkcjonuje także Rynek Dnia Bieżącego gazu (RDBg), który umożliwia korygowanie pozycji kontraktowych przez uczestników rynku na dzień przed i w trakcie doby, w której realizowane są dostawy gazu. Obrót na RDBg prowadzony jest w dniu poprzedzającym dzień dostawy oraz w dniu dostawy wyłącznie na instrumencie z terminem wykonania od 23:00 do 00:00 w Dniu Dostawy.

Poziom cen gazu na RDNiBg zależy od wielu, wzajemnie na siebie wpływających odczynników, m.in.:

- warunki pogodowe, np. temperatura;
- sezonowość: tzw. „sezon gazowy”;
- poziom cen referencyjnych gazu;
- sytuacja w Krajowym Systemie Przesyłowym, przydziały przepustowości;
- wymiana międzysystemowa – import i eksport gazu;
- pozycja kontraktowa uczestników rynku.

3. Rynek Praw Majątkowych (Rynek PM) – tzw. Kolorów

Prawa majątkowe są zbywalnymi towarami giełdowymi. Obrót prawami majątkowymi odbywa się na TGE na sesjach Rynku Praw Majątkowych (RPM) oraz poprzez transakcje pozasesyjne rozliczane i nierozliczane. W obrocie znajdują się następujące rodzaje praw majątkowych:

- Prawa majątkowe ze świadectw pochodzenia dla energii elektrycznej wyprodukowanej z odnawialnych źródeł energii (tzw. zielone certyfikaty),
- Prawa majątkowe ze świadectw pochodzenia dla energii elektrycznej wyprodukowanej z biogazu rolniczego (tzw. błękitne certyfikaty),
- Prawa majątkowe ze świadectw efektywności energetycznej (tzw. białe certyfikaty).

Świadectwa pochodzenia wraz z wynikającymi z nich prawami majątkowymi stanowią jeden z mechanizmów wspierania energetyki niekonwencjonalnej w Polsce. Świadectwa pochodzenia stanowią potwierdzenie wyprodukowania energii w źródle odnawialnym, kogeneracyjnym, potwierdzenie wyprodukowania biogazu rolniczego lub potwierdzenie osiągnięcia poprawy efektywności energetycznej. Świadectwa pochodzenia wydawane są przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (URE) zgodnie z przepisami ustawy Prawo energetyczne oraz Ustawy o efektywności energetycznej (dla świadectw efektywności energetycznej). Przedsiębiorstwa uzyskujące świadectwa pochodzenia od Prezesa URE są sprzedawcami praw majątkowych (producenci energii elektrycznej w źródłach odnawialnych, kogeneracyjnych, producenci biogazu rolniczego i podmioty osiągające poprawę efektywności energetycznej). Nabywcami praw majątkowych są przedsiębiorstwa energetyczne objęte obowiązkiem umorzenia świadectw pochodzenia – wszystkie przedsiębiorstwa sprzedające energię elektryczną odbiorcom końcowym.

4. Rynek Towarów Rolno-Spożywczych (Rynek RTRS)

Przedmiotem obrotu na tym rynku jest pszenica zabrana w krajach Unii Europejskiej zgodna ze standardami określonymi przez TGE. W ramach RTRS notowania prowadzone są w dni robocze w systemie notowań kursu jednolitego oraz w systemie aukcji. Przedmiotem obrotu w systemie kursu jednolitego jest wyłącznie towar zdeponowany we wskazanych przez TGE Magazynach Autoryzowanych.

Rynek RTRS będzie dedykowana głównie producentom zbóż i innych trwałych produktów, które mogą być przechowywane dłuższy czas, które są w obrocie

Poziom cen na RTRS zależy jest od wielu, wzajemnie na siebie wpływających odczynników, m.in.:

- warunki pogodowe, np. temperatura;
- sezonowość;
- wielkość krajowej produkcji w sezonie bieżącym i poprzednim;
- prognozy zbiorów w następnym sezonie;
- poziom zapasów;
- relacja pomiędzy poziomem eksportu / importu danego towaru;
- poziom światowych zapasów i produkcji.

Obecnie na TGE nie funkcjonuje terminowy rynek RTRS.

III. Rynek Terminowy

Od maja 2020 r. uczestnicy rynku mogą zawierać transakcje na prowadzonej przez TGE Zorganizowanej Platformie Obrotu (OTF) w ramach następujących rynków: Rynku Terminowego Produktów z dostawą energii elektrycznej (RTPE), Rynku Terminowego Produktów (RTPG) z dostawą gazu oraz Rynku Terminowego Praw Majątkowych (RTPM), na którym produkty stały się instrumentami finansowymi.

OTF (Organised Trading Facility) to Zorganizowana Platforma Obrotu, przez którą rozumie się wielostronny system, niebędący rynkiem regulowanym ani alternatywnym systemem obrotu, kojarzący w sposób uznaniowy składane przez podmioty trzecie oferty kupna i sprzedaży. Przedmiotem obrotu na OTF mogą być różne instrumenty (w tym strukturyzowane produkty finansowe, uprawnienia do emisji, instrumenty pochodne) oraz produkty energetyczne będące przedmiotem obrotu hurtowego, które muszą być wykonywane przez fizyczną dostawę.

1. Rynek Terminowy Produktów z dostawą energii elektrycznej prowadzony na OTF przez TGE (RTPE)

Rynek, na którym notowane są kontrakty terminowe typu forward, z fizyczną dostawą energii, z tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym i rocznym terminem wykonania. W obrocie znajdują się kontrakty trzech typów: BASE - z całodobowym okresem wykonania, PEAK5 - z dostawą w godzinach od 7- do 22 w dni robocze oraz OFFPEAK - z dostawą w dni świąteczne, w weekendy i w godzinach od 22- do 7 w dni robocze. Zawieranie transakcji na RTPE wiąże się ze złożeniem zabezpieczeń w systemie gwarantowania rozliczeń prowadzonym przez Izbę Rozrachunkową Giełd Towarowych S.A. (IRGIT), na który składają się: fundusz gwarancyjny, depozyt wstępny oraz depozyt uzupełniający.

W ramach terminowego rynku energii funkcjonuje także Rynek Aukcji organizowanym przez TGE, na którym prowadzony jest obrót (aukcje) kontraktami rocznymi i kwartalnymi typu BASE-A (z całodobowym okresem wykonania), PEAK5-A (z dostawą w godzinach od 7- do 22 w dni robocze) oraz OFFPEAK_A - z dostawą w dni świąteczne, w weekendy i w godzinach od 22- do 7 w dni robocze.

2. Rynek Terminowy Produktów z dostawą gazu prowadzonego na OTF przez TGE (RTPG)

Rynek, na którym prowadzony jest obrót kontraktami terminowymi typu forward, z fizyczną dostawą gazu, z tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym, sezonowym i rocznym terminem wykonania, z dostawą przez wszystkie godziny doby (BASE).

W ramach terminowego rynku gazu funkcjonuje także Rynek Aukcji organizowanym przez TGE, na którym prowadzony jest obrót (aukcje) kontraktami z miesięcznym, kwartalnym, sezonowym i rocznym terminem wykonania, z dostawą przez wszystkie godziny doby (BASE).

Zawieranie transakcji na RTPG wiąże się ze złożeniem zabezpieczeń w systemie gwarantowania rozliczeń prowadzonym przez Izbę Rozrachunkową Giełd Towarowych S.A. (IRGIT), na który składają się: fundusz gwarancyjny, depozyt wstępny oraz depozyt uzupełniający.

IV. Główne czynniki ryzyka – Rynek Spot

Poniżej przedstawione zostały główne ryzyka związane z inwestowaniem w poszczególne towary będące w obrocie na towarowym Rynku Spot (rynek kasowy). Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny uwzględniać negatywny wpływ możliwości zrealizowania się poszczególnych lub wszystkich wymienionych ryzyk. Przedstawione poniżej informacje nie wyczerpują w całościowy sposób całego zbioru potencjalnych ryzyk związanych z inwestowaniem w towary giełdowe.

1. Ryzyko rynkowe

Ryzyko systematyczne związane z całym systemem, jakim są giełdy towarowe, przed którym inaczej niż w przypadku pozostałych ryzyk, nie ma możliwości zabezpieczenia.

2. Ryzyko ceny

Ryzyko rynkowe związane ze zmianą kursu danego towaru (instrumentu). W przypadku poszczególnych towarów i instrumentów zmienność cen może być znaczna, co może przełożyć się na poziom osiągniętej stopy zwrotu lub ostatecznej ceny zakupu bądź sprzedaży towaru.

3. Ryzyko płynności

Na Rynku spot, w przypadku poszczególnych towarów mogą wystąpić trudności w zawarciu transakcji zakupu lub sprzedaży dla danego wolumenu w związku z małą płynnością (obrotem) na danym towarze. Dodatkowo, zwiększony popyt lub podaż może niekorzystnie wpłynąć na poziom kursów rynkowych. Obrót niektórymi towarami prowadzony nie jest prowadzony codziennie.

Inwestor może mieć problemy z zamknięciem uprzednio otwartej pozycji, po oczekiwanej cenie z powodu braku zleceń przeciwstawnych. Płynność instrumentu może również zależeć od aktywności animatorów rynku.

4. Ryzyko specyficzne

Jest ściśle związane z poszczególnymi towarami i samym Rynkiem towarów (spot). W tej grupie znajduje się także szereg ryzyk związanych z techniczną stroną funkcjonowanie całego sektora energetycznego oraz rolnego w tym szczególności ryzyko związane z funkcjonowaniem Systemu Magazynów Autoryzowanych. Dodatkowo w ramach rynku rolnego należy zwrócić uwagę na możliwość zakwestionowania jakości dostarczonego towaru (złożenie reklamacji przez stronę kupującą), która to może znacznie wydłużyć okres oczekiwania na otrzymanie środków pieniężnych z tytułu sprzedaży.

Niektóre towary mają określoną datę, po której to tracą swoją wartość.

5. Ryzyko prawne

Rynek towarowy podlega aktom prawnym ustawodawczym i wykonawczym, które mogą mieć wpływ na cenę danego towaru. Niekorzystne zmiany prawne mogą w znaczny sposób wpłynąć na wynik finansowy inwestycji. W ramach rozpatrywania ryzyka prawnego należy również uwzględnić ryzyko podatkowe, w tym w szczególności związane z podatkiem VAT.

6. Ryzyko dostawy

Ryzyko niedostarczenia towaru w określonym terminie przez sprzedającego. PGE DM nie ponosi odpowiedzialności za fizyczną dostawę danego towaru w ramach zawartych transakcji lub jego wadliwość.

V. Główne czynniki ryzyka - Rynek Terminowy Towarowy

Poniżej przedstawione zostały główne ryzyka związane z inwestowaniem w poszczególne instrumenty będące w obrocie na towarowym rynku terminowym. Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny uwzględniać negatywny wpływ możliwości zrealizowania się poszczególnych lub wszystkich wymienionych ryzyk. Przedstawione poniżej informacje nie wyczerpują w całości sposób całego zbioru potencjalnych ryzyk związanych z inwestowaniem w towary giełdowe.

Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny być podejmowane na podstawie odpowiedniej znajomości specyfiki danych instrumentów Rynku Terminowego Towarowego oraz szeregu ryzyk związanych z obrotem tymi instrumentami

Rynek z fizyczną dostawą towaru w przyszłości, zgodnie ze specyfikacją kontraktu. Przedmiotem obrotu są wystandaryzowane kontakty (umowy na dostawę), które zostaną wykonane w ściśle określonym terminie w przyszłości. Rozliczenie transakcji następuje zgodnie z zasadami rozliczeń i specyfikacją instrumentu.

1. Efekt dźwigni finansowej

Obrót na Rynku Terminowym Towarowym z fizyczną dostawą związany jest z systemem zabezpieczeń i depozytów. W związku z ograniczonymi wymogami kapitałowymi związanymi z otwarciem pozycji na kontrakcie (wniesienie jedynie depozytu zabezpieczającego zamiast całej wartości kontraktu, wykorzystywanie dźwigni finansowej), inwestycje w kontrakty terminowe obciążone są bardzo wysokim ryzykiem. Klient powinien liczyć się nie tylko z możliwością utraty całości zainwestowanego kapitału, ale również z potencjalną stratą przekraczającą wielkość pierwotnie opłaconego depozytu.

2. Ryzyko związane z koniecznością uzupełniania depozytów zabezpieczających

Otwarcie pozycji na Rynku Terminowym Towarowym wiąże się z wymogiem wpłacenia i utrzymania odpowiedniego poziomu Depozytów Zabezpieczających, który jest uzależniony od specyfikacji kontraktu oraz jego ceny transakcyjnej i bieżącej rynkowej wyceny.

W przypadku spadku środków w depozycie zabezpieczającym poniżej określonego przez PGE DM minimalnego poziomu, inwestor posiadający otwarte pozycje zostaje wezwany do uzupełnienia depozytu. Gdy uzupełnienie nie zostanie dokonane w określonym czasie, pozycje danego inwestora będą zamykane.

3. Ryzyko rynkowe

Ryzyko systematyczne związane z całym systemem, jakim są giełdy towarowe, przed którym inaczej niż w przypadku pozostałych ryzyk, nie ma możliwości zabezpieczenia.

4. Ryzyko ceny

Ryzyko ceny związane jest ze zmianą kursów instrumentów terminowych i ceny instrumentu bazowego. Kurs instrumentu terminowego zależy głównie od ceny instrumentu bazowego. Inwestor zawierający transakcje na Rynku Terminowym Towarowym jest narażony na większe ryzyko zmiany kursów niż na rynku instrumentu bazowego w związku z istnieniem tzw. efektu dźwigni finansowej.

5. Ryzyko płynności

Na Rynku Terminowym Towarowym, w przypadku poszczególnych kontraktów mogą wystąpić trudności w zawarciu transakcji zakupu lub sprzedaży dla danego wolumenu w związku z małą płynnością (obrotem) na danym instrumencie. Dodatkowo, zwiększony popyt lub podaż może niekorzystnie wpłynąć na poziom kursów rynkowych.

Inwestor może mieć problemy z zamknięciem uprzednio otwartej pozycji, po oczekiwanej cenie z powodu braku zleceń przeciwstawnych.

6. Ryzyko specyficzne

Jest ściśle związane z Rynkiem Terminowym Towarowym i samym produktem bazowym. W tej grupie znajduje się także szereg ryzyk związanych z techniczną stroną funkcjonowania całego sektora energetycznego, a także czynników, które w znaczny sposób na niego wpływają, takie jak czynniki pogodowe.

7. Ryzyko prawne

Sektor energetyczny podlega aktom prawnym ustawodawczym i wykonawczym, które mogą mieć wpływ na cenę danego towaru. Niekorzystne zmiany prawne mogą w znaczny sposób wpłynąć na wynik finansowy inwestycji.

8. Ryzyko dostawy

Rozliczenie kontraktów terminowych następuje przez fizyczną dostawę. W związku z tym istnieje ryzyko dostawy towaru, które poprzez funkcjonowanie systemu depozytów zabezpieczających oraz funduszu gwarancyjnego zostało znacznie ograniczone.

PGE DM nie ponosi odpowiedzialności za fizyczną dostawę lub odbiór energii elektrycznej lub paliwa gazowego w ramach kontraktów terminowych zawartych na Rynku Terminowym Towarowym TGE.